

TIC-URILE DIFERENȚIATE ÎN PREDAREA LIMBILOR STRĂINE

Lidia CIOLACU,

doctorandă,

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, Republica Moldova

Abstract

THE article examines the use of CITs in the process of teaching foreign languages and cultures. Nowadays CITs are considered important didactic tools. They require both didactic differentiation, as well as differential didactics.

Rezumat

TIC-urile, la ora actuală, sunt niște instrumente importante în didactica limbilor și culturilor. Ele necesită atât o diferențiere didactică, cât și o didactică diferențiată. Acest subiect și este abordat în articol.

1. Introducere: diferențierea în didactică și didactica diferențiată

În didactică, prin termenul “diferențiere” se concepe o activitate didactică individualizată și nu o activitate ce-și propune o renunțare la programul unitar de instruire. În didactica diferențiată, se păstrează obiectivele și conținuturile instruirii și se crează situații favorabile fiecărui elev și student pentru descoperirea intereselor, aptitudinilor și posibilităților proprii. Didactica diferențiată vizează:

- tehnologia didactică;
- tratarea adecvată a elevilor;
- diferențierea sarcinilor de muncă independentă;
- prezentarea adecvată a conținuturilor.

Didactica diferențiată se face, în primul rând, în baza unui *curriculum diferențiat*. Pornind de la ideea că nici un copil nu este identic cu celălalt, apare necesitatea diferențierii curriculumului în funcție de aceste diferențe specifice. Diferențierea se referă la modalitățile de selectare și organizare a conținuturilor, metodelor de predare-învățare, evaluare, a standardelor de performanță, mijloacelor didactice, mediului psihologic de învățare în scopul diferențierii experiențelor de învățare și de adaptare a procesului instructiv-educativ la posibilitățile aptitudinale și de înțelegere, la nivelul intereselor și cerințelor educaționale, la ritmul și la stilul de învățare ale elevului și studentului.

Diferențierea se realizează și prin *metodologie*. În acest caz:

- elevii cu capacitate de învățare scăzută sunt cuprinși în activități frontale, dar tratați individual;
- elevii cu dificultăți accentuate ale capacității de învățare sau cu capacități de învățare sporite sunt instruiți în grupe, dar cu teme diferențiate pentru activități independente;
- elevii cu capacități de învățare mai reduse sau mai sporite sunt incluși în clase speciale.

Individualizarea prin muncă independentă se realizează prin:

- teme individuale în clasă/acasă;
- muncă personalizată - activitate cu conținut diferențiat, realizată individual.

Diferențierea se poate realiza și prin *modul de organizare a colectivității* școlare și studentești, și a activității didactice. La ora actuală, se cunosc patru moduri de organizare a activității:

- 1) prin transmiterea informației frontal de la profesor la elev sau student, adică activitatea *colectivă*;
- 2) prin transmiterea informației de la elev la elev sau de la student la student, adică activitatea *pe grupe*, în general omogene, constituite de profesor după un anumit criteriu;
- 3) prin transmiterea informației de la elev la elev (sau de la student la student), adică activitatea *pe echipe*, grupe eterogene, constituite după preferințele elevilor, pentru o activitate;
- 4) activitatea individuală, independentă.

În activitatea pe grupe:

- numărul elevilor (studentilor) să nu depășească 6-7, gruparea se realizează după un criteriu (ex. natura activității) sau la libera alegere a elevilor sau studentilor și se stabilesc relațiile dintre membrii grupului (coordonatorul poate fi profesor, elev sau student);

- tipuri de activități pentru grup: exerciții, rezolvare de probleme, lucrări practice, studiu de documente, proiecte, anchete;
- relația profesor-elev (student) se modifică astfel: profesorul sprijină elevul (studentul), îi stabilește conținuturile și materialele necesare, profesorul pregătește activitatea, îndrumă în punctele-cheie, sintetizează rezultatele. Profesorul NU conduce activitatea, deoarece „activitatea în grup se caracterizează prin specificarea sarcinilor după motivațiile și capacitățile membrilor grupului, asigurarea unității conținutului activității, coordonarea, convergența efortului, existența unui responsabil și a unui obiectiv.”¹

Cu privire la diferențiere, și Departamentul pentru Educație din Scoția recomandă profesorilor să utilizeze strategiile menționate de planificare a diferențierii și de dezvoltare a acesteia prin personalizare, adaptare și elaborare:

- 1) elevii [și studenții – L.D.] să lucreze în aceeași arie curriculară, dar să interacționeze în mod diferit cu profesorii și materialul didactic. Unele dintre sarcini sau toate, scopurile de învățare, materialele, metodele de predare și modalitățile de lucru în grup să fie astfel planificate încât să țină în mod diferențiat seama de aptitudinile și punctele forte, de performanțele și nevoile de învățare ale fiecărui elev [și student – L.D.];
- 2) unele aspecte ale curriculumului și/sau strategiile de predare să fie modificate pentru a ține cont de nevoile educaționale ale fiecărui elev [și student – L.D.].

2. TIC-urile diferențiate în predarea limbilor străine

Tehnologiile informației și comunicării (TIC) au un important rol de sprijin în modificarea conținutului, procesului și rezultatelor învățării. Ele constituie și o parte importantă a lumii în care trăiesc elevii și studenții, iar abilitatea de a se folosi de aceste tehnologii nu mai este facultativă, ci o abilitate de bază în viață. Rolul acestora în egalizarea șanselor este și el important. De exemplu, prin utilizarea TIC-urilor, pot fi depășite multe dizabilități și dificultăți de învățare.

TIC-urile oferă elevilor, studenților și cadrelor didactice, mai mult ca niciodată, posibilitatea de a intra în contact direct cu limba de interes și cu comunitățile lingvistice respective.

Metodele de învățare on-line, care se bazează pe utilizarea internetului și pe metode de lucru care încurajează colaborarea, influențează metodele de învățare și predare. Elevii și studenții pot exersa limba străină pe care o învață prin comunicarea directă cu vorbitori nativi, utilizând diverse instrumente, cum ar fi spațiile special destinate celor care învață limbi străine.

Metoda de învățare mixtă combină tehnicile de învățare în clasă sau de învățare fără profesor cu instrumentele de învățare on-line. Metoda de învățare în tandem îi ajută pe elevii și studenții din țări diferite să colaboreze pentru a învăța limba celuilalt. Utilizarea e-mailului facilitează schimburile reale și virtuale între cei care învață limbi străine, indiferent de educația primită și de formarea profesională urmată. Așadar, TIC-urile reprezintă un instrument deosebit de util pentru:

- 1) motivarea elevilor, studenților și a cadrelor didactice;
- 2) furnizarea de modele autentice de comunicare în limba țintă;
- 3) furnizarea de conținut pentru programa de învățământ;
- 4) mijlocirea accesului la cultura de interes;
- 5) promovarea inovării pedagogice;
- 6) facilitarea schimbului de metode didactice;
- 7) consolidarea strategiilor de tratare a informației și dezvoltarea creativității (caută/alege/procesează/extrage/comunică/prezintă/crează etc.);
- 8) oferirea de posibilități tuturor (de exemplu, alocând sarcini diferențiate pentru elevii și studenții cu nevoi speciale);
- 9) garantarea flexibilității, în ceea ce privește timpul și locul, pentru accesul la învățarea limbilor străine.

„Programul de învățare de-a lungul vieții” oferă o largă paletă de acțiuni destinate să sprijine învățarea și predarea limbilor străine, inclusiv subvenții pentru proiecte de schimb de experiență

¹Vidal, *apud* Bourhis *et alii*, 1997, p. 45.

care pot include o componentă TIC importantă pentru a le permite elevilor să comunice în limba pe care o învață și să o exerseze.

TIC-urile pun la dispoziție o colecție gratuită de module de formare în domeniu pentru profesorii de limbi străine, fiind rezultatul unui proiect finanțat de Comisia Europeană: toate modulele de formare sunt constant revizuite și actualizate.

Promovarea utilizării tehnologiilor informației și comunicării în procesul de învățare constituie unul dintre obiectivele „Programului de învățare continuă” în general, și ale programelor Comenius, Erasmus, Grundtvig și Leonardo, în special. Activitatea principală TIC vine în completarea acestor programe prin abordarea nevoilor legate de predarea și învățarea TIC în două sau mai multe dintre aceste sectoare.

Proiectele de învățare a limbilor străine care fac apel la noile tehnologii sunt eligibile în baza Activității principale TIC. Printre altele, TIC-urile îi pot stimula pe elevi și studenți să învețe, îi pot atrage pe cei care au renunțat la studii și pot facilita învățarea în afara mediilor de studiu tradiționale.

Prin TIC-uri, participanții la procesul educațional pot construi rețele de care vor beneficia atât cei care studiază, cât și instituțiile de învățământ. Rețelele sunt deosebit de importante pentru școli și alte organizații care mizează, din ce în ce mai mult, pe schimbul de experiență și de informații.

Integrarea TIC-urilor în predarea limbilor străine crează condiții pentru învățarea cu succes a acestor limbi, deoarece:

- elevii și studenții au ocazia să interacționeze și să negocieze înțelesurile;
- ei pot interacționa în limba țintă cu un public autentic;
- ei sunt implicați în sarcini autentice de învățare;
- ei sunt expuși la și încurajați să utilizeze un limbaj divers și creativ;
- ei au suficient timp și feedback.
- ei sunt îndrumați să urmărească atent procesul de învățare;
- ei lucrează într-o atmosferă cu nivel redus de stres și anxietate, iar autonomia învățării este sprijinită.

Integrarea TIC-urilor în predarea limbilor străine are următoarele avantaje:

- dă posibilitatea elaborării de materiale didactice interesante și autentice la costuri reduse;
- instruirea prin TIC-uri este, în bună parte, gratuită și accesibilă pentru elevul și studentul luat aparte;
- dă posibilitatea unui acces la portaluri educaționale (baze de date) specializate, comunități de practică etc.;
- permite antrenarea elevilor, studenților, dar și a profesorului în schimbarea de paradigmă educațională.

Schimbarea de paradigmă educațională presupune:

- 1) formarea **deprinderilor** de:
 - creativitate și inovație;
 - gândire critică;
 - rezolvare de probleme;
 - fluentă în manipularea informației;
- 2) formarea **competențelor**:
 - de comunicare în limba maternă;
 - de comunicare în limba străină;
 - ce țin de știință și tehnologie;
 - digitale;
 - de a învăța;
 - de comunicare interpersonală și colaborare.

Dar „...educația trebuie să prevină utilizările oarbe ale noilor tehnologii informatice în comunicare, să împiedice înstrăinarea omului, să lupte contra dorinței de divertisment permanent,

contra fricii nejustificate față de noile tehnologii informatice în comunicare, să prevină diminuarea spiritului creativ.”²

Majoritatea specialiștilor consideră că nu trebuie să ne întrebăm dacă instruirea se îmbunătățește prin utilizarea calculatoarelor, ci cum pot fi utilizate mai bine calitățile unice ale acestora, care le deosebesc de alte medii: interactivitatea, precizia operațiilor efectuate, capacitatea de a oferi reprezentări multiple și dinamice ale fenomenelor și, mai ales, faptul că pot interacționa consistent și diferențiat cu fiecare elev în parte.

Dacă primele realizări în domeniul instruirii asistate de calculator se concentrau mai mult pe învățare prin verificarea cunoștințelor, ulterior au început să apară softuri complexe, care încurajează construcția activă a cunoștințelor, asigură contexte semnificative pentru învățare, promovează reflecția, eliberează elevul de multe activități de rutină și stimulează activitatea intelectuală asemănătoare celei depuse de adulți în procesul muncii. Toate aceste elemente modifică aria activităților profesorului atât cantitativ, cât și calitativ.

Procesul de instruire trebuie să fie regândit. Trebuie intensificate cercetările privind psihologia cognitivă. Cadrele didactice trebuie să învețe să gândească altfel, să formuleze altfel problemele, ne mai punându-se accentul pe activitățile intelectuale de rutină.

Utilizarea calculatoarelor va conduce la depistarea calităților unice la om, iar oamenii vor deveni... mai umani. Educația va trebui regândită în raport cu noile posibilități tehnice pe de o parte, și în funcție de cerințele noii societăți, pe de alta. Misiunea cercetării educaționale este de a devansa momentul istoric prin formularea problemelor care de abia se conturează la orizontul social, de a construi ipoteze plauzibile, de a le verifica experimental și de a pregăti astfel soluțiile cele mai potrivite pentru momentul respectiv.

Informatizarea învățământului reprezintă orizontul zilei de astăzi, deoarece această informatizare permite exersarea, prezentarea interactivă de noi cunoștințe, prezentarea unor modele ale unor fenomene reale (simulare), testarea cunoștințelor, dezvoltarea unor capacități sau aptitudini printr-o activitate de joc.

Concluzii

Cheia pentru utilizarea cu succes a TIC-urilor în predarea și învățarea limbilor străine nu se află în alegerea unor anume instrumente sau programe, ci în “humanware”, cu alte cuvinte, în capacitatea noastră de a dascăli, de a planifica, de a crea și a implementa o activitate educațională eficientă.

Învățarea limbilor este o activitate prin excelență de creație, imaginație, explorare, expresie, construcție și profundă colaborare socială și culturală. Dacă vom folosi computerele pentru a umaniza și a îmbunătăți această acțiune în loc să o automatizăm, vom reuși să scoatem la lumină ceea ce au mai bun atât omul, cât și mașina.

Referințe bibliografice

- BOURHIS, R.Z., LEYENS, J.F. *Stereotipuri, discriminare și relații*, Polirom, Iași, 1997 [Bourhis et alii, 1997].
- CCD Deva - *Proiectarea curriculară* – suport de curs [CCD].
- CNC - *Ghid metodologic pentru aplicarea programelor școlare – aria curriculară – Terminologii* [CNC].
- CUCOȘ, C. *Pedagogie*. Iași: Polirom, 1999 [Cucos, 1999].
- DASEN, P., PERREGAUX, C., REY, M. *Educația interculturală. Experiențe, politici, strategii*. Iași: Polirom, 1999 [Dasen et alii, 1999].
- DOISE, W., DESCHAMPS, J.C., MUGNY, G. *Psihologie socială experimentală*. Iași: Polirom, 1996 [Doise et alii, 1996].
- GOLU, P. *Psihologie socială*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1974 [Golu, 1974].
- IONESCU M., RADU, I. *Didactica modernă*. Cluj-Napoca: Dacia, 1995 [Ionescu et alii, 1995];

²Landsheere, *apud* Ionescu, 1995, p. 123.

KOVACS, M. *Curriculum la decizia școlii în mediul incluziv*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007 [Kovacs, 2007].

NICOLESCU, B. *Transdisciplinaritatea*. Iași: Polirom, 1999 [Nicolescu, 1999].

WIEVIORKA, M. *Spațiul rasismului*. București: Humanitas, 1994 [Wieviorka, 1994].